

Soek jy 'n fantastiese tutor?

www.teachme2.com/matriek

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V1

2023

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 25 bladsye.

1. 1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

Kognitiewe Vlakke	Historiese vaardighede	Gewigstoekenning van vrae
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Raak betrokke by bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord.
- Gee aandag aan die puntetoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓).
- Indien 'n vraag 4 punte tel, word 4 regmerkies (✓✓✓✓) aangedui.

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.

- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat vir die paragraaf toegeken is aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en lewer kort kommentaar, bv.

_____ . _____ . _____

✓✓✓✓ Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om 'n basiese paragraaf te skryf.

- Tel al die regmerkies vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt op die kantlyn regs onder, bv. $\frac{32}{50}$
- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die opstel as 'n geheel sal bepunt sonder om die hoofpunte afsonderlik te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n oorspronklike argument aan te bied deur relevante bewyse te gebruik om 'n argument te ondersteun. Daar sal **nie** van die leerder verwag word om slegs inhoud (feite) neer te skryf om 'n vlak 7 (hoë punt) te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ontmoedig om opstelle voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepeenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die leerder se interpretasie van die vraag
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse (relevant inhoudseleksie)
- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument (beplan, gestruktureer en 'n onafhanklike argument)

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die opstel moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne), vir elke hoofaspek/liggaam van die opstel wat die argument ondersteun (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne) en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne)
Bv. In 'n opstel waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **PEEL**-struktuur in gedagte by die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/'n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waarom die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevante voorbeelde moet gegee word om argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.3 Die volgende simbole MOET gebruik word in die assessering van 'n opstel:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie

^

- Verkeerde stelling

- Irrelevante stelling

|
|
|

- Herhaling

R

- Analise

A√

- Interpretasie

1√

- Argument

LOA ↑↓

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

KOMMENTAAR

Sommige weglatings in die inhoudsdekking.
Poog om 'n argument te handhaaf.

GLOBALE NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1*
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevante tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevante tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevante.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1* Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt vir Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Inhoudseleksie sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord ; min poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET GRIEKELAND AAN DIE EINDE VAN DIE TWEDE WÊRELDOORLOG IN 1945 'N FOKUSPUNT IN KOUE OORLOG-SPANNING TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) EN DIE SOWJETUNIE GEWORD?**

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- 'administratiewe'
- 'monetêre'
- 'produktiewe masjinerie'

(3 x 1) (3)

1.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A - V2]*

- Die skade wat deur die Tweede Wêreldoorlog veroorsaak is/Griekse Burgeroorlog
- Griekeland was ekonomies en polities in chaos
- Die plundering (vat) van hulpbronne/infrastruktuur in Griekeland deur besettingsmagte
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- 'om die besettingsmagte en hulle regerings van die betaalmiddele te voorsien wat vir hulle onderskeie bedrywighede nodig was'

(1 x 2) (2)

1.1.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1A - V2]*

- Om te help met die rehabilitasie van die Griekse ekonomie
- Om te voorkom dat Griekeland in die hande van die kommuniste val/Inperkingsbeleid
- Om te verseker dat kapitalisme Marshall-Plan/Truman-Leer in Europa heers
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.2

1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B - V1]*

- 'Griekse Burgeroorlog'

(1 x 2) (2)

1.2.2 *[Verduideliking van 'n historiese konsep in Bron 1B - V2]*

- Griekse nasionaliste, met die bystand van die Sowjetblok, het die Griekse regering uitgedaag en probeer oorneem
- Griekse nasionaliste wat Kommunisme aangehang het en teen die Griekse regering gerebelleer het as gevolg van ekonomiese toestande wat ná die Tweede Wêreldoorlog agteruit gegaan het
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B - V1]*

- 'toerusting'
- 'opleiding'

(1 x 2) (2)

1.3

1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C - V1]*

- ' 'n arbeidsame (hardwerkende) land'
- 'vredeliewende land'
- 'moes 'n inval, vier jaar se wrede besetting deur die vyand' verduurdaar, en 'bitter interne geskille'
- 'Vyf en tagtig persent van die kinders teringlyers was'
- 'Lewende hawe, pluimvee en huisdiere het feitlik verdwyn'
- 'Inflasie het alle spaargeld uitgewis'
- 'Militante minderheid gekies het om die situasie uit te buit'
- 'die Duitsers, ..., die nasie se infrastruktuur vernietig en meer as 'n duisend dorpies afgebrand.'

(enige 3 x 1) (3)

1.3.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1C - V2]*

- Die Griekse regering was nie in staat om behoorlike gesondheidsgeriewe aan kwesbare burgers, soos kinders, te verskaf nie
- Voedselsekerheid is deur stukkende infrastruktuur in gevaar gestel
- Die burgeroorlog in Griekeland het die ekonomie en gesondheidstelsel vernietig
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.3.3 *[Definisie van 'n historiese konsep in Bron 1C - V1]*

- 'n Oorlog tussen mense van dieselfde land, nasionaliteit of streek wat op verskillende idees gebaseer is
- Enige ander relevante antwoord

(1 x 2) (2)

1.3.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C - V2]*

- Om die Kongres en Amerikaanse burgers te oortuig dat die Griekse verkiesing geloofwaardig, vry en regverdig was
- Om bystand/hulp aan Griekeland te regverdig
- Om te verseker dat die Kongres geen grond vind om die versoek om Griekeland te help, te verwerp nie
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.4 *[Vergelyking van Bron 1B en 1C om ooreenkomste vas te stel - V3]*

- Beide bronne verwys na die bitter interne geskille/stryd/die Griekse Burgeroorlog
- Beide bronne verwys na die ekonomiese ineenstorting/vernietiging van die Griekse ekonomie
- Beide bronne verwys na die sosiale impak van die Griekse burgeroorlog
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.5

1.5.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D - V2]*

- Griekeland was in 1947 'n fokuspunt van Koue Oorlog-spanning tussen die VSA en die Sowjetunie
- Die Sowjetunie en die VSA het as gevolg van hulle ambisie vir ideologiese dominasie oor Griekeland gebots
- Die Griekse regering was hulpeloos en kwesbaar vir die Koue Oorlog tussen die VSA en die Sowjetunie
- Griekeland kan deur die kommuniste oorgeneem word, die trein is groter en langer
- Griekeland(vrees op gesig) soek hulp van die VSA
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.5.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1D - V2]*

(a) Die VSA/Amerika (1 x 2)

(b) Die Sowjetunie /USSR/Rusland (1 x 2) (4)

1.5.3 *[Bepaal die beperkings van Bron 1D - V3]*

- Dit is net die standpunt van die spotprenttekenaar
- Dit verkleineer die teenwoordigheid van die VSA in Griekeland deur slegs 'n gedeelte van die kop van hulle trein te wys terwyl die USSR as dominant uitgebeeld word
- Enige ander relevante antwoord

(2 x 2) (4)

1.6 [Interpretasie, evaluering en sintese uit relevante bronne - V3]

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit

- Gedurende die Tweede Wêreldoorlogsjare het die Griekse ekonomie agteruitgegaan (Bron 1A)
- Die skade deur die Tweede Wêreldoorlog veroorsaak, het hulle ekonomie vernietig wat Griekeland kwesbaar vir Koue Oorlogprotagoniste gelaat het (Bron 1A)
- Die besettingsmagte het Griekeland verarm deur sy kommoditeite weg te neem. (Bron 1A)
- Die burgeroorlog in Griekeland het buitelandse ideologiese ingryping uitgelok onder die dekmantel van die heropbou van die land (Eie kennis)
- Die Griekse Burgeroorlog het aan die einde van die Tweede Wêreldoorlog begin. (Bron 1B)
- Beide die kapitaliste en die kommuniste was aktief by die Griekse Burgeroorlog betrokke (Bron 1B en 1C)
- President Truman (VSA) het toerusting en opleiding aan die Griekse nasionale weermag aangebied. (Bron 1B)
- Kommuniste in Griekeland het ondersteuning gekry by die USSR en Joego-Slawië. (Bron 1B)
- Amerika se President Truman het fondse by die Kongres gevra om Griekeland by te staan teen 'n militante minderheid wat deur kommuniste beïnvloed is (Bron 1C)
- Die Sowjetunie het hul betrokkenheid by die Griekse konflik ontken (eie kennis)
- Die VSA en Sowjetunie se teenwoordigheid in Griekeland was 'n bedreiging vir hulle bestaan (Bron 1D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van hoe Griekeland teen die einde van die Tweede Wêreldoorlog in 1945 'n fokuspunt in Koue Oorlogspanning tussen die Verenigde State van Amerika (VSA) & die Sowjetunie geword het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van hoe Griekeland teen die einde van die Tweede Wêreldoorlog in 1945 'n fokuspunt in Koue Oorlogspanning tussen die Verenigde State van Amerika (VSA) & die Sowjetunie geword het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van hoe Griekeland teen die einde van die Tweede Wêreldoorlog in 1945 'n fokuspunt in Koue Oorlogspanning tussen die Verenigde State van Amerika (VSA) & die Sowjetunie geword het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WAAROM HET BUITELANDSE MAGTE GEDURENDE DIE 1980's BY DIE SLAG VAN CUITO CUANAVALLE IN ANGOLA BETROKKE GERAAK?

2.1

2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'Julie 1987'
- 'toe Angolese regeringsmagte, ... (FAPLA), onder leiding van Sowjet-krygsoffisiere, probeer het om na Jonas Savimbi se vesting van die UNITA by Mavinga op te ruk' (enige 1 x 2) (2)

2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'People's Armed Forces of Liberation of Angola (FAPLA)'
- 'National Union for the Total Independence of Angola (UNITA)'
- 'Suid-Afrikaanse Weermag (SAW)'
- 'Kubaanse troepe' (enige 2 x 1) (2)

2.1.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2A - V2]*

- Om UNITA-weermagbasisse wat daar geleë was, te vernietig
- Dit was 'n ingang tot Jamba, die UNITA-hoofkwartier
- Om die dorp van die beheer van UNITA te bevry /Om FAPLA se beheer wettig te maak
- Om UNITA-voorraadroetes vanaf Namibië deur die landingstrook wat deur die SAW gebruik is, te vernietig
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.1.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2A - V2]*

- Om tot die redding van die Angolese regering te kom wat deur die SAW se teenwoordigheid in Angola bedreig is
- Om FAPLA-magte teen die SAW te ondersteun
- Dit was deel van Kuba se beleid van rewolusionêre internasionalisme en ook die verbintenis tot solidariteit met Afrikalande
- Om die Marxistiese-Kommunistiese ideologie te verdedig wat deur die MPLA-regering aangegryp is
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2

2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B - V1]*

- 'Politburo'
- 'Revolutionary Armed Forces (FAR)'
- 'Ministry of Interior (MININT)' (enige 2 x 1) (2)

2.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B - V1]*

- 'een gewapende brigade'
- 'verskeie selfaangedrewe lug-tot-lug-missieleenhede ('AA missiles'), waaronder oppervlak-tot-lug-missiele (SAM-8's)'
- 'een snelreaksie-eenheid'
- 'kontingent (groep) van die MININT Special Forces (Spesiale magte)' (enige 2 x 1) (2)

2.2.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2B - V2]*

- Dit het Kuba (Castro) 'n geleentheid gegee om teen Suid-Afrika (SAW) te veg voordat daar uit Angola onttrek word
- SAW-UNITA-aanvalle sou gedwarsboom word en Namibe-Lubango–Menongue-lyn sou verdedig word
- Om 'n beleid van rewolusionêre internasionalisme te handhaaf
- Om Sosialisme/Kommunisme te verdedig/ om Kapitalisme uit te daag
- Om solidariteit met die MPLA(Angolese regering) te toon
- Dit verander die politieke landskap(speelveld) in Suiderlike-Afrika en versnel die bevrydiging van Namibië
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2.4 *[Verduideliking van historiese term in Bron 2B - V2]*

- 'n SAW- militêre operasie wat die dorp Cuito Cuanavale omring het om voorraad af te sny met die doel dat vyandige magte (FAPLA en Kubaanse soldate) oorgee
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

2.2.5 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B - V1]*

- 'die SAW wat vir byna agt jaar vry van Kubaanse inmenging in die gebied geopereer het en sou in laat Junie 'n alternatiewe teater vir die bloedige klimaks van die oorlog aan beide kante verskaf' (1 x 2) (2)

2.3

2.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C - V1]*

- 'was om FAPLA se aanval om UNITA in Angola te oorwin, te keer.'
- 'om FAPLA oos van die Cuito-rivier of, indien dit nie kon gebeur nie, FAPLA ten minste wes van daardie lineêre waterstruikelblok te verdryf' (2 x 1) (2)

2.3.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 2C - V2]*

- Indien Operasie Modulêr geslaag het, sou Suid-Afrika 'n betekenisvolle voorsprong tydens onderhandelinge vir onafhanklikheid van Namibië gehad het
- Onderhandelinge tussen partye sou tot 'n vriendskaplike oplossing van die militêre konflik gelei het
- 'n Deurbraak is gemaak toe Kuba uit Angola en Suid-Afrika uit Suidwes-Afrika onttrek het, wat tot die gevolglike onafhanklikheid van Namibië gelei het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3.3 *[Definisie van 'n konsep in Bron 2C - V1]*

- Samesprekings wat tussen strydende partye gehou is, om konflik op te los
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

2.3.4 [Bepaal die bruikbaarheid van Bron 2C - V3]

Die bron is BRUIKBAAR want:

- Dit is op 'n navorsingsdokument deur Majoor Jayson Williams van die Amerikaanse Weermag gebaseer
- Die titel van die boek, *Contested Narratives: ...*, dui op 'n gebalanseerde oorsig van Kuba en Suid-Afrika se betrokkenheid by die Angolese burgeroorlog
- Die inligting kan gestaaf word deur bewyse uit Bron 2A, 2B en 2D ten opsigte van die betrokkenheid van buitelandse magte
- Dit onthul Suid-Afrika se betrokkenheid by die Slag van Cuito Cuanavale deur Operasie Modulêr
- Dit beklemtoon toestande wat tot die onafhanklikheid van Namibië gelei het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4

2.4.1 [Interpretasie van bewyse in Bron 2D - V2]

- Dit beeld buitelandse magte soos die VSA en Suid-Afrika uit wat hulle ondersteuning aan UNITA belowe ter verdediging van hulle kapitalistiese ideologieë
- Die VSA en Suid-Afrika het vriende met UNITA gemaak met die hoop om 'n pro-Westerse kapitalistiese regering in Angola te vestig om hulle belange te bevorder
- Dit het die onttrekking van Kubaanse magte uit Angola voorgestel
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.2 [Interpretasie van bewyse in Bron 2D - V2]

- Die VSA, Suid-Afrika en UNITA het gedurende die Angolese konflik saamgewerk omdat hulle Sowjet- en Kubaanse betrokkenheid as deel van 'n kommunistiese plan om suidelike Afrika te domineer, beskou het
- Hulle gemeenskaplike doelwit was om Sowjet-uitbreiding in die subkontinent te blokkeer
- Hulle wou die onttrekking van die Kubane uit Angola hê
- Hulle is deur 'n ideologie van kapitalisme verbind
- Enige ander relevant bronne (enige 1 x 2) (2)

2.5 [Vergelyking van bewyse in Bron 2C en 2D om vas te stel hoe hulle mekaar ondersteun - V3]

- In Bron 2C word verwys na Suid-Afrika se inmenging in die Angolese burgeroorlog om sy bondgenoot (UNITA) te red en in Bron 2D word PW Botha (SA) saam Savimbi (UNITA) as deel van die 'Drie Amigos' gesien
- In Bron 2C word verwys na Operasie Modulêr wat op die keer van die Sowjet-ondersteunde FAPLA-offensief gemik was en in Bron 2D verteenwoordig die 'Drie Amigos' 'n anti-Sowjet-ondersteunde FAPLA-offensief
- Bron 2C beklemtoon dat Operasie Modulêr Suid-Afrika 'n voorsprong sou gee om die dooie punt oor Angola–SWA/Namibië-konflik op te los en in Bron 2D staan die 'Drie Amigos' oor Namibië
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.6 [Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit.

- Slag van Cuito Cuanavale het in 1987 begin omdat die Sowjetunie FAPLA se voorneme om die UNITA-hoofkwartier in Jamba oor te neem, ondersteun het (Bron 2A)
- Skermutselings tussen UNITA en FAPLA het by die Lombariver plaasgevind met Suid-Afrika wat tot UNITA se redding gekom het (Bron 2A)
- Kuba het ingegryp en gehelp om Cuito Cuanavale te verdedig toe die SAW en UNITA amper FAPLA oorrompel het (Bron 2A)
- Kuba het Operasie Maniobra XXXI Aniversario begin om Cuito Cuanavale teen die SAW en UNITA te verdedig (Bron 2B)
- Castro was bereid om met Suid-Afrika slaags te raak tydens die beleg van Cuito Cuanavale om die val van Menongue te voorkom (Bron 2B)
- Castro het versterkings na Lubango gestuur om gereed te maak vir 'n skuif in suidwestelike Angola in om die SAW wat vry in hierdie area geopereer het, te bedreig (Bron 2B)
- Suid-Afrika het deur Operasie Modulêr by die Slag van Cuito Cuanavale betrokke geraak om hulle bondgenoot UNITA teen die Sowjet-Angolese offensief te beskerm (Bron 2C)
- Die SAW wou FAPLA oos van die Cuitorivier vernietig om plek te maak vir UNITA om hulleself teen toekomstige aanvalle deur FAPLA te beskerm (Bron 2C)
- Operasie Modulêr kon tot militêre sukses vir Suid-Afrika lei wat weer die weg tot onderhandelinge met die MPLA-regering kon oopmaak (Bron 2C)
- Buitelandse magte soos die VSA en Suid-Afrika het in Angola betrokke geraak om hulle bondgenoot UNITA te help om teen Kommunisme te veg (Bron 2D)
- 'n Skietstilstand is bereik toe Kuba sy troepe uit Angola onttrek het met Suid-Afrika wat uit Suidwes-Afrika onttrek het (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van waarom buitelandse magte gedurende die 1980's by die slag van Cuito Cuanavale in Angola betrokke geraak het. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. • Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van waarom buitelandse magte gedurende die 1980's by die slag van Cuito Cuanavale in Angola betrokke geraak het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van waarom buitelandse magte gedurende die 1980's by die slag van Cuito Cuanavale in Angola betrokke geraak het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER UITDAGINGS IS DEUR BURGERREGTE-AKTIVISTE ERVAAR WAT IN 1965 AAN DIE EERSTE OPTOG VAN SELMA NA MONTGOMERY DEELGENEEM HET?

3.1

3.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]*

- 'Jare van onverdraagsaamheid' (rassisme)
- 'diskriminasie'
- 'intimidasië'

(3 x 1) (3)

3.1.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3A - V2]*

- Hy was die leier en gesig van die Burgerregtebeweging
- Hy was 'n steunpilaar en model van geweldlose verset
- Hy het ander vorme van verset suksesvol gelei en ondersteun wat bygedra het tot die beëindiging van segregasie
- Sy deelname en teenwoordigheid by die optog sou nasionale en internasionale publisiteit verskaf wat getoon het hoe swart Amerikaners in 'n geweldlose optog op stemreg aangedring het.
- Hy het invloed en ondersteuning van alle Amerikaners gehad, swartes en wittes, wat aan gelykheid geglo het en die rede vir die optog ondersteun het
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

3.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A - V1]*

- 'Toe polisie Jimmie Lee Jackson...
- 'Woedend oor die jongste gewelddadige optrede... in ere van Jackson'

(enige 1 x 2) (2)

3.1.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 3A - V2]*

- Die optoggers was daarvan bewus dat hulle vir ongeveer 80 km (40–50 myl) sou moes stap/mars
- Die aktiviste het geweet dat die polisie sou voortgaan om aan te val soos wat hulle vantevore gedoen het
- Hulle het geglo dat die geweldlose vorms van verset nie voorheen veel bereik het nie
- Die aktiviste het geweet dat hulle deur die heerssugtige aangeval kon word en nie enige beskerming van die polisie sou kry of in hulle doelwit sou slaag nie
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

3.1.5 *[Definisie van historiese konsep in eie woorde in Bron 3A - V1]*

- Iemand wat glo dat mense van verskillende rasse in alle aspekte van hulle lewens apart gehou moet word (geskei moet word)
- 'n Persoon wat die wette toepas wat mense skei op grond van die geloof dat wittes die meerderes is en dat swartes minderwaardig is
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

3.2

3.2.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3B - V1]

- 'Dit was 'n baie vreedsame, ordelike betoging.' (1 x 2) (2)

3.2.2 [Interpretasie van bewyse in Bron 3B - V2]

- Hy het nie deernis met die optoggangers gehad nie
- Hy het bevele streng toegepas
- Hy het geglo dat geweld die aktiviste sou ontmoedig om te betoog
- Hy het polisievreemdheid ondersteun/aggressie/geweld
- Was rasisties (Jim Crow wette handhaaf)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2.3 [Interpretasie van bewyse in Bron 3B - V2]

- Hy het gevoel dat hy op daardie oomblik kon doodgaan en nie aan ander betogings sou kon deelneem nie
- Hy het besef dat die betogings of optogte hulle aan gevaar blootgestel het
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

3.2.4 [Assessering van bruikbaarheid van Bron 3B - V3]

Die bron is BETROUBAAR want:

- Dit was 'n ooggetuieweergawe deur Eerwaarde James Bevel
- Dit reflekteer Eerwaarde James Bevel as 'n SCLC-strategis vir die Eerste Optog van Selma na Montgomery
- Eerwaarde James Bevel was 'n aktivis wat aan die optog deelgeneem het en 'n getuie was van die polisievreemdheid gedurende die Eerste Selma-na-Montgomery-optog
- Die bron is gebaseer op die verskriklike gebeure wat op 7 Maart 1964 op die Edmund Pettus-brug plaasgevind het, dit word bevestig/gestaaf deur ander historiese bronne (Bron 3A, 3C en 3D)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3

3.3.1 [Interpretasie van inligting in Bron 3C - V2]

- Om te toon hoe die polisie mag gebruik het om op 7 Maart 1965 optoggangers te keer
- Om aan te dui waar die optoggangers deur die polisie gekeer is – by die Edmund Pettus-brug
- Vir publisiteit – om simpatie met die saak van die aktiviste te toon
- Om polisievreemdheid bloot te stel
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3.2 [Interpretasie van inligting in Bron 3C - V2]

- Die Eerste Selma-na-Montgomery-optog was ongemagtig (was onwettig)
- De staat het steeds segregasionistiese wette toegepas en sterk teen burgerregte-optoggangers opgetree
- Die kultuur van polisievreemdheid teen swart Amerikaners en hulle simpatiseerders het steeds voortgeduur
- Om te keer dat betogers toestemming kry vir kiesersregistrasie
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.4

3.4.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3D - V1]

- 'om swart kiesersregistrasie bevorder'
- 'omdat 'n jong swart man, Jimmie Lee Jackson, doodgemaak is' (2 x 1) (2)

3.4.2 [Verduideliking van 'n historiese term in Bron 3D - V2]

- Burgerregte-aktiviste wat vreedsaam bestaande wette in die VSA uitgedaag het deur aan die Eerste Optog van Selma na Montgomery deel te neem.
- Burgerregte-aktiviste wat besluit het om van Selma na Montgomery te marsjeer om stemreg te eis
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.4.3 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3D - V1]

- 'Die eerste 10 of 20 Negers is skreeuend grond toe platgetrek, met arms en bene in die lug'
- 'pakkies en sakke wat oor die grasmiddelmannetjie en die sypaadjies aan weerskante getrek (gevlieg) het'
- 'Die Staatspolisiebeamptes het aangehou om te stoot. Hulle het die krag van hulle liggame en ook hulle polisieknuppels gebruik om te druk en steek.'
- 'Die wat nog op hulle voete was, het teruggestaan'
- 'Die polisie het ook traangas na die skare afgevuur'
- 'hulle op perde bestorm'
- 'Meer as 50 optogangers is beseer'
- 'Negers het op die vloere en stoele gelê met baie wat gehuil en gekerm het'
- 'n Meisie met 'n rooi langbroek is skreeuend uit die huis gedra'
- 'Amelia Boynton het half bewusteloos op 'n tafel gelê'
- 'dat die slagoffers breuke van hulle ribbes, koppe, bene en arms opgedoen het bo en behalwe die snye en kneusplekke.'
- 'n Foto van mev Boynton wat bewusteloos op die brug lê het die blywendste beeld van die dag geword' (enige 3 x 1) (3)

3.4.4 [Interpretasie van inligting in Bron 3D - V2]

- Die Burgerregtebeweging het baie simpatie en wye ondersteuning geniet
- Dit het polisievreemdheid blootgestel terwyl burgerregte-aktiwiteite gewettig/geldig verklaar is
- Dit het hulle in hulle stryd teen segregasie versterk
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.5 *[Vergelyking van bewyse in Bron 3C en 3D om vas te stel of hulle mekaar ondersteun - V3]*

- Beide bronne bevestig dat die Staatspolisiebeamptes vir die optogangers by die Edmund Pettus-brug gewag het
- Beide bronne bevestig polisievreëheid (polisie in Bron 3C getoon wat optogangers bestorm en in Bron 3D daarna verwys dat Staatspolisiebeamptes optogangers bestorm het)
- Beide bronne bevestig dat optogangers beseer is (geval in Bron 3C en verwysing na meer as 50 beseer in Bron 3D)
- In Bron 3C dra die polisie gasmaskers om hulleself teen die skadelike gas te beskerm en Bron 3D verduidelik hoe die traangas wat gedurende die betoging deur die polisie gebruik is, die optogangers geaffekteer het
- Bron 3C beeld die aanval deur Staatspolisiebeamptes op betogers uit en Bron 3D dui aan dat baie gehospitaliseer is
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit.

- Segregasiewette het baie swart Amerikaners van hulle stemreg ontnem (Bron 3A)
- Die burgerregte-aktiviste het 'n optog van Selma na Montgomery op 7 Maart 1965 beplan om teen die uitsluiting van swart Amerikaners die kiesersregistrasie te betoog (Bron 3A)
- Martin Luther was nie beskikbaar om die beplande optog van Selma na Montgomery te lei nie, wat die optog meer betekenisvol sou maak het
- Die segregasionele, George Wallace, en polisie-sheriff, Jim Clark, het altyd die optogangers aangeval (Bron 3A)
- Die optogte was altyd 'n hoë risiko want as die segregasionele die optogangers aangeval het, sou die polisie hulle nie beskerm het nie/betogers word deur Staatspolisiebeamptes mishandel (Eie kennis)
- Die eerste optog van Selma na Montgomery op 7 Maart 1965 is deur die Staatspolisiebeamptes gekeer/gestop wat verskeie aktiviste met besering of gehospitaliseer gelaat het (Bron 3B en 3D)
- Sommige van die wittes (heerssugtiges en segregasionele) het nie die optog ondersteun nie, hulle was óf toeskouers óf hulle het die polisie aangemoedig om die optogte te keer (Eie kennis)
- Optogangers moes altyd warm aantrek en 'n sak met noodsaaklikhede saamdra wanneer hulle by optogte aangesluit het omdat gearresteer en tronk toe gestuur kon word (Eie kennis)
- Gevaarlike voorwerpe soos knuppels en traangas is gebruik om die optogangers uitmekaar te jaag (Bron 3C en 3D)
- Die ernstig beseerde optogangers is na 'n tydelike hospitaal geneem (Bron 3D)
- Daar was nie 'n onmiddellike reaksie van die regering af om die polisievreëheid te veroordeel nie, ook nie om ondersteuning vir dié wat op Bloedige Sondag beseer is, te toon nie (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van die uitdagings wat burgerregte-aktiviste ervaar het wat in 1965 aan die eerste optog van Selma na Montgomery deelgeneem het. • gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van die uitdagings wat burgerregte-aktiviste ervaar het wat in 1965 aan die eerste optog van Selma na Montgomery deelgeneem het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van die uitdagings wat burgerregte-aktiviste ervaar het wat in 1965 aan die eerste optog van Selma na Montgomery deelgeneem het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: DIE UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM**

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik of hulle saamstem of nie dat die taktieke wat die VSA teen die Viëtkong gebruik het, nie daarin geslaag het om die Viëtkong in die Viëtnamese oorlog te verslaan nie. Indien met die stelling saamgestem word, moet hulle verduidelik hoe die taktieke misluk het. Indien die kandidate nie saamstem nie, moet hulle hulle argumente met relevante historiese bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem deur aan te dui of hulle met die stelling saamstem of nie dat die taktieke wat die VSA teen die Viëtkong gebruik het, nie daarin geslaag het om die Viëtkong in die Viëtnamese oorlog te verslaan nie. Hulle moet ook in hooftrekke beskryf hoe hulle beoog om hulle argumente te motiveer.

UITBREIDING

Fokus op die strategieë wat deur beide die VSA en die Viëtkong gebruik is.

- Toestande onmiddellik voor die oorlog:
 - Die verdeling van Viëtnam en die vorming van die Viëtkong
 - Redes vir die VSA se betrokkenheid: inperking en domino-teorie
- Die VSA se eerste ingryping in Suid-Viëtnam was om tussen 1957 en 1965 – eerste fase – wapens en militêre raadgevers teen die Viëtkong (Viëtnamese kommuniste) te stuur
- Ho Chi Minh-roete is deur die Viëtmih (kommunistiese guerrillas uit Noord-Viëtnam) gebruik om die Viëtkong te ondersteun – gehelp om die Viëtkong van kos en wapens te voorsien
- Die VSA het hulle hulpbronne gebruik om die Veilige Dorpie-beleid ('Safe Village' policy)/Kleinboerdorpie-strategie ('Hamlet strategy')/'Villagisation' (hervestiging van mense in nuwe dorpe) – probeer om guerrillas van dorpenaars te isoleer/skei (1963)
- Veilige Dorpie-beleid ('Safe Village' policy) het misluk omdat die Viëtkong binne-in dorpies bedrywig was
- Die Golf van Tonkin-insident en Resolusie (1964)
- Die VSA het op moderne tegnologie vir 'n konvensionele oorlog staatgemaak
- Die VSA stuur op 8 Maart 1965 3 500 Marines en grondtroepe na Viëtnam/ guerrillataktieke het konvensionele militêre strategie verwar
- Operation Ranch Hand (1962–1971) – gebruik chemiese ontblaringsmiddels (Agent Orange om woud te vernietig) – (omgewingsfaktore) en Agent Blue (om landbouprodukte en voedsel te vernietig om die Viëtkong te verswak)
- Die gebruik van chemiese wapens het die VSA ongewild gemaak en baie lande het die VSA veroordeel

- President Johnson het in Maart 1965 Operation Rolling Thunder ingestel met die hoop om die Viëtkong vinnig in 'n paar weke te elimineer
 - Guerrilla-oorlogvoering deur die Viëtmính en Viëtkong (moeilik om guerrillas van dorpenaars (boere/kleinboere te onderskei)
 - Viëtkong het met Tet Offensief (1968) gereageer – suksesvolle verrassingsaanvalle op 100 stede wat deur die VSA beheer is
 - Aantal Amerikaanse soldate wat gesterf het, het gestyg – lei tot anti-oorlogbetogings
 - Die VSA het jong onervare soldate Viëtnam toe gestuur – moderne wapens kon nie help nie as gevolg van die gebrek aan ervaring van die jong VSA-soldate
 - Die VSA het moderne wapens vir soek-en-vernietig-missies gebruik (My Lai-slagting) om dorpies wat deur die Viëtkong ondersteun is, te vernietig
 - Dit het daartoe gelei dat 'n groot aantal burgerlikes gesterf het – wat tot groter steun vir die Viëtkong gelei het
 - Amerikaanse gruweldade en die My Lai-slagting (Maart 1968) het die openbare mening teen die oorlog gedraai
 - Noord-Viëtnam het militêre bystand van die USSR en China ontvang so die Viëtmính en Viëtkong het ook tot moderne wapens toegang gehad
 - Guerrilla-oorlogvoering is doeltreffend deur die Viëtkong gebruik, bygestaan deur die Viëtmính uit die noorde, en hulle het taktieke soos fopstelsels, ondergrondse tonnells, verrassingsaanvalle, sabotasie gebruik
 - Die Viëtkong het hulle ondersteuningsbasis vergroot as gevolg van die taktieke wat teen die Amerikaanse soldate gebruik is
 - Die Viëtnamese was verenig in die verdediging van hulle land
 - Viëtnamisering: President Nixon het met die beleid van strategiese onttrekking uit Viëtnam na vore gekom. Dit is ook WHAM (Winning the Hearts and Minds of the Viëtnamese) genoem wat die mislukking van Amerika om te keer dat Viëtnam 'n kommunistiese staat word en die daaropvolgende onttrekking aangedui het
 - Amerika het teen 1973 alle troepe onttrek (President Nixon het op 27 Januarie 1973 die Parys Vredesooreenkoms onderteken – wat Amerikaanse betrokkenheid by die Viëtnam-oorlog beëindig het)
 - Noord-Viëtnam het in 1975 beheer van Saigon oorgeneem
 - Die veggees en die verdediging van hulle land het gelei tot die vasberadenheid wat oor die moderne wapens wat deur die VSA gebruik is, getriomfeer het
 - Viëtnam is onder kommunistiese beheer verenig
 - Enige ander relevante antwoord
- [50]
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante slot saamvat.

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – DIE KONGO

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet krities bespreek of die politieke en ekonomiese beleide wat deur Mobutu Sese Seko in die vroeë 1960's deur die pas afhanklike Kongo ingestel is deur al die Kongolese verwelkom is. Hulle moet hulle argument met bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet standpunt inneem deur krities te bespreek of die politieke en ekonomiese beleide wat in die vroeë 1960's deur die pas afhanklike Kongo ingestel is deur al die Kongolese verwelkom is. Hulle moet aandui hoe hulle van plan is om hulle argument te ondersteun.

UITBREIDING**Politieke beleide**

- Koloniale nalatenskap: (as agtergrondinligting)
 - Paternalisme – Kongolese is soos kinders behandel – met geen verantwoordelikheid mbt die administrasie of verteenwoordiging in die regering nie
 - België het nie voorberei vir 'n behoorlike oorgang na 'n nuwe leierskap nie
- Die Kongo het op 30 Junie 1960 onafhanklikheid verkry met Joseph Kasavubu as President en Patrice Lumumba as Eerste Minister. Kasavubu het verkies dat die Kongo 'n federale staat is terwyl Lumumba ten gunste van 'n sterk gesentraliseerde nasionale regering was/Lumumba was ook in konflik met Moise Tshombe
- Die pas onafhanklike Kongo het met baie politieke onstabiliteit begin, bv. Tshombe het gefokus op afskeiding van Katanga vir hulle eie onafhanklikheid – 'n teken vir die behoefte aan sterk politieke beleide
- Mobutu het in 1965 mag by Kasavubu oorgeneem deur 'n coup d'état (ambisieus)
- Hy het outoritarisme toegepas om politieke stabiliteit te bereik
- Mobutu het in 1967 daarin geslaag om die Katanga-rebellie te keer en het sy land 'n nuwe grondwet as 'n eenpartystaat onder sy party, die Popular Movement for the Revolution (MPR), gegee
- Die Kongo het binne die eerste vyf jaar na die verkryging van onafhanklikheid 'n eenpartystaat geword met alle opposisie onderdruk (outoritêr) – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Mobutu het 'n persoonlikheidskultus (Mobutuïsme) (swak leierskap) ontwikkel – selfgesentreerde leierskap – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Mobutuïsme het die Kongo 'n outokratiese staat met hom as 'n militêre diktator (swak leierskap) gemaak – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Hy is deur die VSA gesteun omdat hy as 'n antikommunistiese bondgenoot beskou is – voortgesette koloniale oorheersing
- Hy het 'n sterk gesentraliseerde regering geskep en het alle aanstellings, bevorderings en die toewysing van regeringsinkomste beheer – gelei deur nepotisme (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Hy het 'n beleid van Zaïrenasie ingestel waar vaardige/kundige buitelanders of diegene wat strategiese bestuursposisies beklee het met ongeskoolde plaaslike mense vervang is – wat tot wanadministrasie en wanbestuur in politieke leierskaprolle gelei het

- Enige ander relevante antwoord

Ekonomiese beleide

- Koloniale nalatenskap: (as agtergrondinligting)
 - Uitbuiting – Belgiese vooruitstrewendheid gebaseer op uitbuiting van katoen, rubberplantasies en myne (koper, tin en diamante) deur koloniale maatskappye; Winste uit minerale (myne) op uitbuiting van Kongolese werkers gebaseer
 - Teen onafhanklikheid is die Kongo beskou as baie vooruitstrewend maar met buitelandse eienaars wat die ekonomiese rykdom besit
- Mobutu het 'n kapitalistiese ekonomie (by België) geërf
- Ekonomie in die hande van wit setlaars en buitelanders
- 'n Ekonomie ryk aan natuurlike hulpbronne: koper, kobalt, diamante en ander materiaal wat op buitelandse belegging gebaseer is
- Hy het nasionalisasie ingestel: Mobutu het die land se kopermynboubedryf genasionaliseer en het winste uit die koperbedryf gebruik om sy 10 jaar-industrialisasieplan te finansier (wat voorgekom het as pro-Kongolees)
- Maatskappye wat deur buitelanders besit is, is genasionaliseer sonder vergoeding (wat voorgekom het as pro-Kongolees)
- Buitelandse maatskappye is onder die beheer van sy bondgenote en familieleden geplaas – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Het Zaïrenasie (vervang buitelanders met Zaïrese burgers) ingestel (goeie leierskap – bemagtig plaaslike mense en keer paternalisme om)
- Zaïrenasie het tot korrupsie, nepotisme, diefstal en wanbestuur gelei – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Die ekonomie is gekenmerk deur nepotisme en elitisme (het groot gaping tussen die elite en gewone burgers/ryk en arm geskep) (swak leierskap)
- Swak ekonomiese beleide het tot die agteruitgang van infrastruktuur soos paaie ens. gelei – Kongolese negatief geaffekteer
- Mobutu het 'n kleptokrasie geskep waar 'n groep aangewese staatsamptenare hulle posisies vir finansiële gewin misbruik het (korrupsie – (nie deur Kongolese verwelkom nie)
- Mobutu is gedwing om 'n retrosessie (terugkeer van buitelandse eienaars) in te stel (ondoeltreffendheid van Zaïrenasie – beleid het misluk)
- Baie min buitelandse eienaars het teruggekeer
- Die Kongo se ekonomie het in duie gestort (swak ekonomiese beleide) – negatiewe impak op Kongolese
- Die Kongo het afhanklik geword van buitelandse hulp en beleggings, bv. van die Wêreldbank – bly onder koloniale invloed
- Mobutu het as 'lewenslange president' tot met sy dood in 2007 gebly
- Enige ander relevante antwoord

[50]

- Gevolgtrekking: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante slot saamvat.

VRAAG 6: BURGERLIKE VERSET VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: DIE SWARTMAGBEWEGING

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik tot watter mate die Swartmag-filosofie selfversekerdheid by swart Amerikaners gevestig het om van die 1960's tot die 1970's diskriminasie in die Verenigde State van Amerika (VSA) uit te daag. Hulle moet hulle argumente met relevante historiese bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem deur aan te dui tot watter mate die Swartmag-filosofie selfversekerdheid by swart Amerikaners gevestig het om van die 1960's tot die 1970's diskriminasie in die Verenigde State van Amerika (VSA) uit te daag. Hulle moet ook in hooftrekke beskryf hoe hulle beoog om hulle argumente te motiveer.

UITBREIDING

- Omstandighede in die VSA: (Agtergrondinligting)
 - Swart Amerikaners steeds ekonomies en polities onderdruk/belemmer in die VSA as gevolg van diskriminerende (Jim Crow) wette
 - Gebrek aan gevoel van trots as gevolg van sosio-ekonomiese omstandighede (woon in gheto's en krotbuurte/swak behuising/onvoldoende geriewe)
 - Swart Amerikaners het ongeduldig geraak met die stadige pas van verandering en die impak van die Burgerregtebeweging in die 1960's
 - Swart Amerikaners is aan polisievreëheid onderwerp – lei tot groei van nasionalistiese gevoelens
- Swartmagbeweging het die Swartmagfilosofie verkondig wat die gees van selfgeldig, selfstandigheid, swart trots, beheer van politiek in eie gemeenskappe (verkondig deur Stokely Carmichael) bevorder het; swart Afrikaners moes hulleself teen polisievreëheid beskerm; swart Amerikaners moes vryheid van wit mag nastreef; bevordering van Afrohairstyl en Afrika-kleredrag en het die slagspreuk 'Black is beautiful' was suksesvol om minderwaardigheidskompleks te elimineer
- Bobby Searle en Huey Newton het in 1966 die Black Panther Party (BPP) for Self-Defence (Black Panther-party) – teen polisievreëheid gestig (het daarin geslaag om swart Amerikaners aan te moedig om selfgeldend te wees en (vestig selfvertroue)
- BPP se Tienpuntplan sou vertroue in swart Amerikaners se sosiale, politieke en ekonomiese doelwitte vestig wat geformuleer is vir die ophef van die swart Amerikaanse gemeenskap
- Die Black Panther-party het voedingskemas, kindersorg- en geletterdheidsprojekte in swart gemeenskappe gehad – die voedingskemas het honger onder die jeug uitgewis en leer in skole verbeter (vestig selfvertroue)
- BPP se geletterdheidsprojekte het ongeletterdheid in swart Amerikaanse gemeenskappe uitgewis (vestig selfvertroue)
- BPP se kindersorgprojekte het na die mediese behoeftes van swart Amerikaners in swart gemeenskappe omgesien (vestig selfvertroue)

- BPP-lede het strate gepatrolleer om polisieaktiwiteite te moniteer (polisieer die polisie) en om hulleself teen polisiewreedheid te beskerm – teken van selfvertroue op menseregte gebaseer (vestig selfvertroue)
- BPP het aangedring daarop dat swart Amerikaanse geskiedenis in swart skole onderrig moet word – selfaanvaarding en verwydering van minderwaardigheidsgevoel (vestig selfvertroue)
- Malcolm X gewapende selfverdediging teen wit onderdrukking bevorder (vestig selfvertroue)
- Hy het geredeneer dat bloedvergieting vir rewolusie (swart nasionalisme) nodig was en hy het selfrespek en selfdisipline verkondig (vestig selfvertroue)
- Bevorder die konsep van 'Black Pride' ('Swart Trots') (selfagting/selfrespek/self-help) (vestig selfvertroue)
- Moedig swart Amerikaners aan om op enige moontlike manier teen wit Amerikaanse gesag op te staan in die strewe na vryheid, geregtigheid en gelykheid (vestig selfvertroue)
- Ondersteun die gebruik van geweld as 'n middel van selfverdediging teen diegene wat swart Amerikaners aangeval het
- Stokely Carmichael het geglo dat die geweldlose strategie misluk het as gevolg van die geweld wat teen swart Amerikaners voortgeduur het
- Verkondig die uitsluiting van wit 'liberaliste' as 'n filosofie vir swart Amerikaners
- Hy het die idee om die VSA in aparte wit en swart gemeenskappe te verdeel, bevorder
- Hy was teen die VSA se betrokkenheid by die Viëtnam-oorlog
- Impak: die ooglopendste vorms van rassediskriminasie het geëindig
- Rassegeweld en -spanning het afgeneem
- Swart Amerikaners is tot openbare ampte verkies (vestig selfvertroue)
- Behuising en geriewe vir swart Amerikaners is verbeter (vestig selfvertroue)
- Swart geletterdheid en afhanklikheid van staatstoelaes is beperk (vestig selfvertroue)
- Regstellende-aksie-beleide vir federale indiensneming is ingestel
- Enige ander relevante antwoord

- Gevolgtrekking: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante slot saamvat. **[50]**

TOTAAL: 150